

อนุสรณ์ครบรอบ

๗๐แม่โจ้

๘๘

จากชีวิตจริง
จรดปลายปากกาเขียน
นวนิยายสู่สาธารณชน

เสื่อ กลิ่นสัก สุภาพบุรุษแม่โจ้

มีเด็กหนุ่มและเยาวชน
ทั่วประเทศที่ได้อ่าน
เรื่อง “ร้อยป่า”
จุดประกายมุ่งมั่น
อยากมาเรียนแม่โจ้

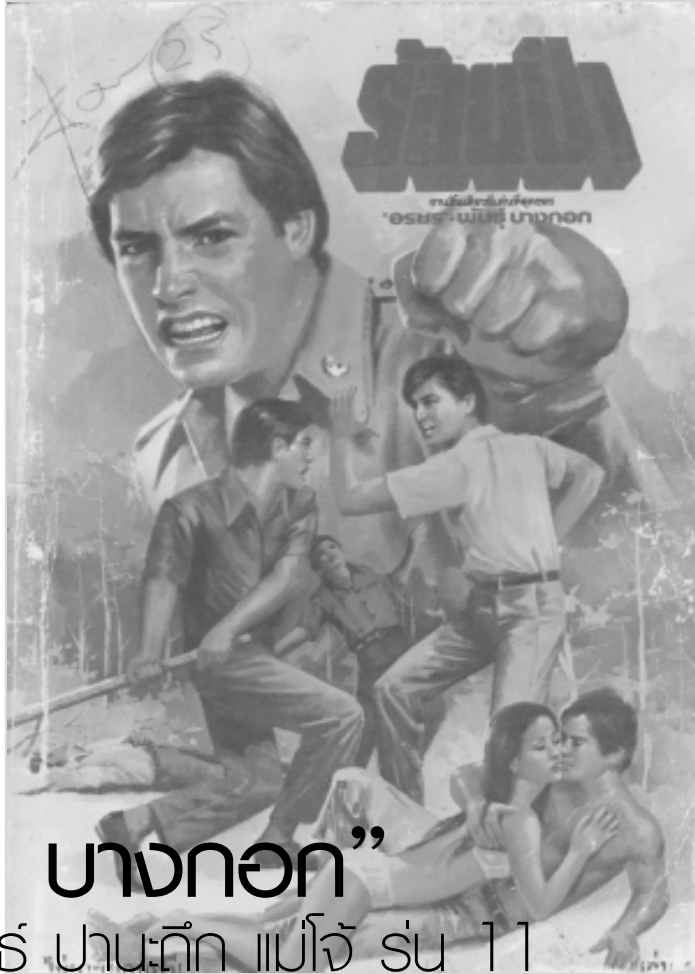
๙๙

คุยกับ “พันธ์ุ บางกอก”

จากบันทึกของ สัมพันธ์ุ ปานะติก แม่โจ้ รุ่น 11

สัมพันธ์ุ ปานะติก แม่โจ้ รุ่น 11

ครั้งหนึ่งเคยมีคนทูลถามพุทธเจ้าว่า ถ้าจะมีชีวิตอยู่ในโลก
นี้อย่างคนมีครอบครัว โดยไม่ต้องบวช แต่ต้องการให้มีความสุข
ความเจริญรุ่งเรือง มีสิริมงคล จะได้หรือไม่ พระพุทธเจ้าทรงตรัส
ตอบว่าได้ และทรงสอนว่า จะต้องทำดังนี้ คือ

1. อย่าเข้าเป็นพวกกับคนโง่เขลา
2. จงคบหากับคนมีความรู้ที่เป็นคนดี
3. จงแสดงความเคารพนับถือคนที่ควรเคารพนับถือ
4. จงอยู่ในที่ซึ่งเหมาะสมกับอุปนิสัยและความสามารถ

ของตน

5. จงทำแต่ความดีและสะสมความดีไว้ให้มาก
6. จงทำบุญให้ทานอยู่เสมอ
7. จงพอใจในการดู การฟัง เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้
8. จงศึกษาเล่าเรียนทุกอย่างที่ไม่ประกอบด้วยโทษ

9. จงเป็นคนมีระเบียบ วินัย และแบบแผน
อันดี

10. จงพูดแต่คำจริง ที่มีประโยชน์ และชื่น
ชอบแก่ผู้ฟัง

11. จงเลี้ยงดูบิดา มารดา ให้มีความสุข

12. จงเลี้ยงดูครอบครัวให้มีความสุข

13. ต้องไม่โลเลในการทำงาน

14. จงช่วยเหลือญาติมิตรในคราวที่ควรจะต้อง
ช่วยเหลือ

15. จงเว้นการทำสิ่งซึ่งต้องเสียใจในภายหลัง

16. อย่าทำสิ่งที่ทำห้ามไว้โดยกฎแห่งศีลธรรม

17. อย่าชักช้าทำความดีเมื่อมีโอกาสมาถึง

18. เว้นจากการดื่มน้ำเมา พุดเท็จ ผิดกา
มลักขโมย และฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

19. จงอย่าจองหงอน

20. จงอ่อนน้อม

21. จงอดทน

22. จงยิ้มแย้มแจ่มใส

23. จงอย่าเศร้าโศก

24. จงเป็นอยู่ด้วยความ پاکเพียร

25. จงปกติไม่ว่ามีเหตุการณ์ใดๆ

26. จงฟังธรรมตามโอกาส

27. จงเป็นคนกล้าหาญ

และยังมีข้ออื่นๆ อีกหลายข้อ ซึ่งเมื่อทำ
อย่างทีพระพุทธรเจ้าทรงสอนไว้แล้วก็จะมีชีวิตเป็น
อยู่อย่างสงบสุขและเจริญรุ่งเรือง ทั้งหมดนี้เป็นกรณ
ทอดนระครับ เป็นตัวอย่างแบบหนึ่ง ซึ่งผมมักสอด
แทรกในบทประพันธ์นวนิยาย แต่ไม่ได้ลงยืดยาวอย่าง
นี้ ผมอยากให้คนอ่านมีความสุขกับเรื่องอ่านเล่น
นวนิยาย และพร้อมกันก็อยากให้ได้รับประโยชน์นี้ไป
ด้วยไม่ใช่อ่านสนุกเฉยๆ เรื่องที่ผมเขียนจึงมักเป็น
แบบนี้อยู่เสมอ

แต่ผมก็มีความเคารพสติปัญญาของคนอ่านอยู่
เสมอ เพราะบางท่านอาจรู้ดีกว่าเสียอีก การแทรกความ
รู้และความนึกคิดจึงพยายามทำให้พอเหมาะพอควร

วัยเด็ก

เมื่อตอนที่ผมยังเป็นเด็กเล็ก ผมเคยนั่งเรือ
พายไปกับคุณแม่และคุณยายเข้าไปในป่าชายเลน ซึ่ง
เป็นป่าแสมอันกว้างใหญ่สมบูรณ์ รมครึ้ม มีคลองสาย
เล็กคดเคี้ยวอยู่ในป่ามากมาย มีน้ำทะเลขึ้นลง มีนก
หลายชนิดและลิงอาศัยอยู่ในป่าละเมาะนี้ด้วย เวลา
น้ำลง แลเห็นสัตว์เล็กสัตว์น้อย ผลุดโผล่อยู่ในโคลน
ตม คุณยายกับคุณตาได้จับจองเป็นเจ้าของป่าแสมนับ
พันไร่ ทำอาชีพตัดฟืนขาย แม่เป็นอาชีพที่ไม่ร่ำรวย แต่
เป็นอาชีพที่มั่นคง คนในสมัยนั้น มีความจำเป็นต้อง
ใช้ฟืนหุงข้าว มีปีหนึ่ง ซึ่งการทำนาล้มเหลว ข้าวยาก
หมากแพง มีบางแห่งเท่านั้นที่ชาวนาพอทำนาได้บ้าง
ยังต้องนำข้าวมาแลกกับฟืนแสม ทำให้บ้านของคุณยาย
กับคุณตาไม่ขาดแคลนข้าว ซึ่งทั้งนี้แสดงว่า ป่าไม้มี
ความสำคัญมานานแล้ว แต่ผมไม่เคยนึกเลยว่าโตขึ้น
ผมจะไปเรียนป่าไม้ เป็นพนักงานป่าไม้

บ้านของคุณยายเป็นบ้านหลังใหญ่อยู่ริมคลอง
บางพลี จังหวัดสมุทรปราการ คุณตาตายไปก่อนแล้ว
ทุกครั้งที่คุณแม่ผมไปจากบ้านที่กรุงเทพฯ ไปเยี่ยมคุณ
ยาย ผมมักจะติดไปด้วยเสมอเพราะผมเป็นลูกคนโต
หรือไม่ก็กรณีคุณยายไปรับผมที่กรุงเทพฯ ให้มาอยู่กับคุณ
ยายสักกระยะหนึ่ง ผมมีความสุขและดีใจมากทุกครั้งที
จะได้ไปอยู่กับคุณยายเพราะคุณยายรักและตามใจผม
มาก ถ้าหากมีคุณยายอยู่ด้วยผมจะไม่กลัวคุณแม่ผมซึ่ง
ดุเหมือนเสือเขี้ยวตบตา คุณแม่เก่งยังงี้ก็ต้องแพ้คุณ
ยาย ที่จริงผมก็รักคุณแม่ของผมมาก คุณแม่ผมชื่อ วงศ์
ปานะถิก คุณพ่อผมชื่อ หลวงวิเทศวรกิจ ทำงานอยู่
กระทรวงการต่างประเทศ คุณพ่อใจดี รักลูกมาก ไม่
เคยตีลูกเลย มีแต่อบรมสั่งสอนเล่าเรื่องต่างๆ ให้ฟัง
ผมเกิดที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพฯ เมื่อ 25
มกราคม 2470 ผมเรียนหนังสือที่โรงเรียนใกล้บ้าน จำ
ชื่อได้ว่า โรงเรียนเสตพล อยู่ที่ผ่านฟ้า ต่อมาผมไปเข้า
โรงเรียนอานวยศิลป์พระนครที่อยู่ปากคลองตลาด
ผมมีครูภาษาไทยคนสำคัญคือ ครูพา ไชยเดช ซึ่ง
รักครูณาและถ่ายทอดวิชาให้ผมมาก อาจารย์ใหญ่สมัย
นั้นชื่อ ประพัฒน์ วรรณะสาร ชื่อจีนว่า เจ็งฮ้อ ท่าน

เป็นคนเอาใจใส่สั่งสอนอบรมบ่มนิสัยลูกศิษย์ทุกคน เป็นอย่างดี ซึ่งลูกศิษย์ของท่านได้ดีเจริญก้าวหน้าก็ เพราะท่านมีส่วนอย่างมาก

แต่แต่ละคนที่อบรมบ่มนิสัยถ่ายทอดให้ผม บางอย่างสำคัญก็คือ คุณยาย ผู้ซึ่งถ้าอยู่ในขณะนี้ก็อายุ ร้อยกว่าปีไปนานแล้ว คุณยายตายไปเมื่อแปลสิกกว่า คุณยายใส่บาตรพระทุกวัน คุณพ่อคุณแม่ของผมเมื่อมี ชีวิตอยู่ที่ใส่บาตรพระทุกวัน ผมและครอบครัวก็ได้บิณฑบาต ใส่บาตรพระทุกวัน ถ้าเราไม่บำรุงให้พระสงฆ์อยู่ได้จะมี ผู้ใดเรียนรู้สืบทอดพระพุทธศาสนา สั่งสอนให้คนเราทั่วไป ได้แก้ปัญหาชีวิตได้คลายจากความทุกข์ได้เล่า พระสงฆ์ อาจจะดีบ้างไม่ดีบ้าง เราก็สามารถเลือกทำบุญแต่ที่ ดีๆ ได้

จากอำนวยการศิลป์ผมก็มาเข้าแม่โจ้

มาเรียนที่แม่โจ้แล้วต่อเกษตรศาสตร์ป่าไม้

สมัยที่ผมเรียนแม่โจ้ เมื่อปี พ.ศ. 2487 แม่โจ้นับว่าอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองเชียงใหม่มาก มี ถนนลาดยางจากอำเภอเมืองถึงอำเภอสันทราย จาก อำเภอสันทรายถึงแม่โจ้เป็นถนนดินลูกรัง พวกนักเรียน จะเข้าตัวเมืองเชียงใหม่ต้องเดินมาประมาณ 3-4 ชั่วโมง นานๆ ครั้งทางโรงเรียนจะเอารถบรรทุกขนนักเรียนเข้าเมืองสักหนหนึ่ง แถบหมู่บ้านแม่โจ้เป็นป่าเต็งรัง เหียง และพลวง มีลำเหมืองแม่แฝกด้านหนึ่งของป่า

โรงเรียนที่ผมเข้าเรียนที่แม่โจ้เป็นโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาเกษตรศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นโรงเรียนที่เหมือนอยู่กลางป่า

เนื่องจากในช่วงนั้นเป็นระยะปลายสงครามโลกครั้งที่สอง สินค้า ของใช้ขาดแคลน นักเรียนแม่โจ้ทุกคนเวลาเดินไปปฏิบัติงานภาคสนาม ต้องบุกป่า ฝ่าดง ด้วยเท้าเปล่า เวลาเดินเข้าไปบนพื้นกรวดทราย ร้อนๆ หรือเหยียบย่ำค้างโมยราพ ตอนแรกๆ ทรมาณมาก อยู่ๆ ไปฝ่าเท้าหนาจนหนามตำไม่เข้า

พวกนักเรียนเดินจากแม่โจ้เข้าเมืองด้วยเท้าเปล่า เดินทางถึงฟ้าฮ่ามที่ใกล้ตัวเมืองจึงมาล้างเท้า ใส่

รองเท้า เพราะจากฟ้าฮ่ามจึงเป็นถนนลาดยาง ที่ทำอย่างนี้เพราะเสียดายรองเท้า รองเท้าในสมัยนั้นแพงมาก เป็นหนุ่มไปเที่ยว ใส่รองเท้าขาดเดี๋ยวไม่หล่อ

เรียนเตรียมเกษตรศาสตร์ต้องทำงานหนัก ทั้งงานแบกหาม ขุดดิน ถางหญ้า ปลูกผัก ทำนา เลี้ยงสัตว์ พวกนักเรียนต้องทำงานเช้าสองชั่วโมง เย็นสอง ชั่วโมง รวมวันละ 4 ชั่วโมง ตลอดสองปี ฝ่ามือแตก ดำหนา เหมือนฝ่าเท้า หลายคนนอนน้ำตาไหลใน ระยะแรกๆ

ตอนเข้าเรียนแม่โจ้ ที่แรกมีนักเรียน 150 คน แต่จบออกมาเพียง 70 คน

พอเรียนเตรียมเกษตรจบก็เข้าเรียนมหาวิทยาลัย ผมเรียนเกษตรก่อนแล้วมาเรียนป่าไม้ ต้องเดินขึ้นเขา ลงห้วยอีก ต้องฝึกงาน ตัดไม้ บำรุงป่า ถาง วัชพืช ทำรังวัด เดินวันละ 4-5 ชั่วโมง ในท้องที่ ทูรกันดาร เหน็ดเหนื่อยมาก

ทำงานป่าไม้

เรียนป่าไม้จบนึกว่าจะสบาย พอทำงานจริงๆ ยิ่งลำบากกว่าตอนเรียนอีก ยังต้องเดินบุกป่าฝ่าหนาม คัดเลือกไม้ ปลูกป่า สำรวจป่า ทำรังวัดในป่าห่างไกล ความเจริญทูรกันดารมาก เวลาหิวอยากกินกล้วยเดี๋ยวน้ำ ร้อนๆ สักขาม ก็ได้แต่ฝืนเอา ไม่เพียงแต่งานยากลำบาก ยังมีอันตรายด้วย ทั้งจากไข้ป่าและพวกลักลอบตัดไม้

มีคราวหนึ่ง ผมทำงานดูแลรักษาป่าแห่งหนึ่ง อยู่ในหุบเขาห่างไกลมาก ในป่านี้มีไม้สักอุดมสมบูรณ์ ดีมาก พวกลักลอบตัดไม้และเลื่อยทำไม้กระดานพยายามจะเข้าไปกันมากและที่สำคัญก็คือ พวกโจรปล้นฆ่าหลบหนีคดีอาญาไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านป่าแถบนั้นก็พยายามลักลอบตัดไม้สัก เลื่อยทำไม้กระดานล่องแม่น้ำลงมาขายด้วย

โจรเจตคนจริง

มีหัวหน้าโจรคนหนึ่งประกาศแก่คนในหมู่บ้านว่าเขาจะฆ่าผม พอผมรู้ก็ให้คนงานไปเชิญเขามากิน

อาหารเช้า เราก็คุยกันเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ไป พอกินข้าวเสร็จผมก็บอกเขาว่า ผมพร้อมแล้ว เขาถามว่าพร้อมอะไร ผมถามว่า ก็จะมาหาผมไม่ใช่หรือ ตอนนั้นคุณก็เอาปืนมาแล้ว ผมก็มีปืน จะยิงกันบนบ้านหรือที่ลานบ้านก็ได้ เขาบอกว่า ไม่เคยบอกว่าจะฆ่าผม ผมก็บอกว่า งั้นก็ดีแล้ว แต่ถ้าการยิงกันซึ่งหน้ามันเสียเอาไว้ชும்ยิงกันก็ได้ ใครผลอกก็ตาย เขาปฏิเสธอีกแล้ว ลากลับ ผมก็ออกเดินเข้าป่า ต้องผ่านบ้านของเขา เพราะเป็นป่าไผ่ทับ ผมก็หลบเข้าไปในป่าไผ่ แอบชும்คอยดูว่าจะมีใครตามผมเข้ามาในป่าบ้าง

ในตอนนั้น ผมถามตัวเองว่า ทำไมเราจึงต้องมาทำงานอย่างนี้ ทำไมเราเรียนมาอย่างนี้ ในขณะที่เพื่อนๆ ที่เรียนมัธยมมาด้วยกันเขาไปเป็นหมอ ผู้พิพากษา ทนายความ ทหาร ตำรวจ พ่อค่านักธุรกิจ ไปเป็นอะไรต่างๆ ที่ไม่เห็นอยากลำบาก และต้องมาเสี่ยงตายอย่างนี้

ผมถือว่ามันเป็นโชคชะตาและเส้นทางชีวิตของผม หลบเลี่ยงไม่ได้ ก็ต้องยอมรับมันไว้อย่างเต็มใจ ถ้าไม่มีเรากอยคูแลร์รักษาป่าไผ่ แล้วใครเล่าจะดูแล

ผมคอยอยู่นาน ไม่มีใครตามผมเข้ามาในป่าเลย ผมคิดว่า เป็นบุญของผมที่เขาไม่ตามเข้าไปในป่าในเช้าวันนั้น

ครั้งหนึ่งระหว่างที่ผมทำงานปราบปรามการลักลอบตัดไม้ในป่าแห่งหนึ่ง ตอนเย็นกลับจากป่า ขณะอยู่บ้านพัก มีสายมาบอกว่า มีผู้ร้ายพวกลักไม้ถือปืนมาดักคอยยิงผมอยู่ที่นอกไร่บ้าน ผมก็คว่ำปืนลงไปข้างล่าง ตามหาผู้ร้ายคนนั้น ไม่ใช่ผมจะไปยิงเขา แต่จะไปคุยให้รู้เรื่อง และให้เขารู้ว่า ไม่ใช่เขาจะยิงผมได้ฝ่ายเดียว ผมอาจจะยิงเขาด้วยก็ได้

คนเรากล้าตายครั้งหนึ่งแล้วจะต้องกลัวไปจนตาย แล้วทำงานอะไรไม่ได้

เขาหนีไปและไม่กลับมาอีก

ในป่าเปลี่ยวห่างไกลกฎหมาย ไม่มีใครที่จะมาช่วยเรา นอกจากตัวเราเอง และดูเหมือนว่า ความชอบธรรมอยู่ที่ลูกปืน

ชตาชีวิตและความหลัง

คนเราถึงจะไม่ใช่คนดีวิเศษ แต่ควรเป็นคนรับผิดชอบ มีหน้าที่อะไรก็ควรทำให้ดีที่สุด และที่สำคัญควรถือศีลทำให้ดี ไม่ฆ่าสัตว์ ทรมานสัตว์ ไม่ลักขโมย ไม่ผิดในกาม ไม่โกหกหลอกลวง ไม่เมาสุราเสียหาย ถ้ากินไม่มากและไม่เมาก็ไม่เป็นไร

และผมคิดว่าคนเราควรมีลัทธิที่จะคิดถึง ความหลัง แต่เราไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความหลังได้ ฉะนั้น ถ้าเราทำดีเอาไว้เมื่อก่อน ทุกครั้งที่เรานึกถึง เราก็สบายใจ

ถ้าเราทำชั่วเอาไว้เมื่อก่อน นึกถึงครั้งใด เราก็ไม่สบายใจ

ผมเองไม่ชอบทำงานที่ต้องต่อสู้ ต้องเสี่ยง และก็ยังดีที่ผมไม่ค่อยได้พบเหตุการณ์ร้ายๆ อะไรนัก

เมื่อครั้งที่ผมทำงานที่ป่าไม้เขตเพชรบุรีซึ่งควบคุมพื้นที่ป่าไม้ 3 จังหวัด คือ เพชรบุรี สมุทรสงคราม และประจวบคีรีขันธ์ ผมชอบคนพื้นที่แถบนี้ เขาตรงไปตรงมาดี ใจถึง รักก็รักจริง มีคนที่ชอบพอกับผมหลายคนเป็นเจ้าพ่อ เป็นมือปืนรับจ้าง เวลามีการยิงกันที่ไหนวันรุ่งขึ้นเป็นต้องรู้กันแล้วว่า เป็นฝีมือของใคร คนพวกนี้เขารู้กัน

คนพวกนี้รักเรามากๆ ก็ต้องระวังอย่างหนึ่งคืออย่าไปเอ่ยปากว่าไม่ชอบใครเข้าเขาอาจจะไปฆ่าเอาได้ง่ายๆ ตัวเราเองจะพลอยเดือดร้อนไปด้วย ผมเคยนอนคุยกับเจ้าพ่อมือปืนรับจ้างในกระท่อมในป่าลึกก็บ่อย คุยกับเพื่อนที่เป็นนายตำรวจมือปราบในเมืองก็บ่อย ได้ความรู้ ได้ความเข้าใจ และบางทีก็นำมาใช้ในการเขียนนวนิยายด้วย

ครั้งหนึ่ง เคยมีบรรณาธิการหนังสือคนหนึ่งบอกผมว่า “ร้อยป่า” เหมือนบันทึกประจำวัน ผมก็คิดอย่างนั้นเหมือนกัน เพียงแต่เป็นความบังเอิญที่ไปถูกใจคนอ่านเท่านั้น

หนังสือที่ผมเขียนส่วนใหญ่เป็นนวนิยายประเภทต่อสู้ หรือเรียกอย่างภาษาชาวบ้านว่าเรื่องบู๊ ส่วนเรื่องประเภทชีวิตและความรักนั้นผมเขียนไม่มากนัก เรื่องบางอย่างเขียนออกมาไม่ได้

ในชีวิตจริงนั้น บางทีก็ไม่ได้ราบเรียบอย่าง
ง่ายๆ นะครับ

อย่างคราวหนึ่ง เมื่อครั้งผมทำงานปราบปราม
การลักลอบตัดไม้ในป่า ผมกับเพื่อนที่ทำงานปราบ
ปรามด้วยกันเดินทางกลับมายังที่พักชั่วคราว ซึ่งเป็น
ศาลาชั่วคราวอยู่ริมน้ำ กว่าจะถึงก็ค่ำมืดแล้ว ฝนกลาง
ฤดูกระหน่ำลงมาอย่างหนักทำให้ยิ่งดูมืดมากขึ้นราวกับ
เป็นเวลาค่ำคืน เรากินข้าวกันเสร็จแล้ว เราก็นั่งพักผ่อน
คุยกันที่ระเบียงของศาลา เพื่อนของผมนั่งหันหลังให้

และผมก็ได้รู้ว่ายังมีคนเลวอีกมากในสังคม
แต่เราจะต้องอยู่ร่วมกับคนเลว
เราต้องระมัดระวังตัวอยู่เสมอ อย่าเผลอ
ก็เหมือนกับเราอยากเป็นคนดี
ก็อย่าเผลอทำความชั่ว

กับความมืดข้างนอก ทันใดนั้น ผมก็ได้ยินเสียงดังสนั่น
เหมือนเสียงฟ้าร้อง เพื่อนของผมล้มหน้าคะมำลงไป
ร้องบอกว่า ถูกยิง เขาพยายามจะชักปืนที่เอวแต่ลูก
ไม่ขึ้น เพราะกระสุนเข้าที่เอว ผมคว่ำป็นลงไปข้างล่าง
วิ่งออกไปในความมืด ผมไม่เห็นใคร ผมจึงพาเพื่อน
ลงเรือล่องแม่น้ำเข้ามาในอำเภอ แล้วพาเพื่อนขึ้นรถ
ตรวจการซ่อมบำรุงรถไฟไปยังตัวจังหวัดเพื่อให้หมอ
ผ่าเอาลูกกระสุนซึ่งเป็นลูกกระสุนปืนลูกซองมีหลายลูก
ทะลุทะลวงอาหารออก เพื่อนของผมเจ็บปวดมาก
ร้องทรมานทรมาน กระหายน้ำ เขาเรียกหาผม ขอคิมน้ำ
สักแก้วหนึ่ง หิวน้ำส้มเหลือเกิน เสื้อผ้าของผมชุ่มโชก
ไปด้วยเลือดของเขา ถ้าผมรู้ว่าอย่างไรเขาก็ตาย ผมจะ
ให้เขาดื่มน้ำส้ม แต่ผมไม่รู้

และผมก็ได้รู้ว่ายังมีคนเลวอีกมากในสังคม
แต่เราจะต้องอยู่ร่วมกับคนเลว เราต้องระมัดระวังตัว
อยู่เสมอ อย่าเผลอ ก็เหมือนกับเราอยากเป็นคนดี ก็

อย่าเผลอทำความชั่ว

ชีวิตของคนเรา ผมคิดว่าขึ้นอยู่กับสิ่งสอง
สิ่ง สิ่งหนึ่งคือ โชคชะตาของชีวิตที่เรากำหนดเอง
ไม่ได้ กับอีกสิ่งหนึ่งคือ การประพฤติปฏิบัติที่ตัว
เราเองสามารถกำหนดได้ ถึงคนเราจะเลือกเกิด
ไม่ได้ แต่เราเลือกที่จะทำความดีได้ แม้ในบางที่
ความดีเป็นสิ่งที่ทำได้อย่างยากเย็นเหลือเกิน และ
ผลของความดีมันช่างอยู่ห่างไกลในอนาคต แต่มัน
ก็ทำให้เรามีความสุขภายหลัง

คนเราเกิดมาตามโชคชตาที่จริง แต่ผมเชื่อ
ว่าถ้าเราทำความดีอยู่เสมอ ประพฤติปฏิบัติดีอยู่
เสมอ โชคชะตาอาจเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นได้

อย่างเช่นครั้งหนึ่ง ผมเป็นใช้หัวดีใหญ่
แล้วกินยาลดไข้ ผมต้องขับรถยนต์กลับไปจังหวัด
ที่ผมทำงานอยู่ ยาลดไข้ที่ผมกินเข้าไปทำให้ผมง่วง
นอนมากแล้วเผลอหลับไปในขณะที่กำลังขับรถอยู่
ผมไม่รู้สึกตัวอีกครั้งก็ปรากฏว่ารถของผมกินทาง
ออกไปแล่นอยู่ในเลนขวา ในขณะที่รถบรรทุก
ขนาดใหญ่กำลังแล่นตะเบ็งตรงรี่เข้ามาหา

ทำไมผมจึงรู้สึกตัวตื่นขึ้นมาในขณะที่นั้น
ทั้งๆ ที่หลับไปแล้ว ผมคิดว่าโชคชตาในบางครั้ง
อาจเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าเราทำแต่สิ่งดีๆ ความดีนั้น
อาจช่วยเปลี่ยนแปลงโชคชตาที่ร้ายให้กลายเป็นไม่
ร้ายได้

ในชีวิตผมอยู่ใกล้ชิดกับคนตายอยู่หลาย
ครั้ง มีครั้งหนึ่ง ผมกลับจากไปตรวจป่ามาถึงบ้าน
พักตอนสายเห็นเพื่อนนอนในมุ้ง ยังไม่ตื่น สังเกต
เห็นท่านอนของเขาดูแปลกไป นอนชูมือสูงขึ้น จึง
เข้าไปดูใกล้ๆ เปิดมุ้งดู ปรากฏว่าเขาถูกยิงตายจน
ตัวแข็งไปแล้ว

มีบางคนขออนุญาติผมออกไปตรวจปราบ
ปรามการลักลอบตัดไม้ในตอนเย็น แต่พอเช้าผม
ก็ต้องไปรับศพกลับออกมาจากป่าอย่างไม่คาดฝัน

ชีวิตคนเราดูๆ ไปเปรียบเหมือนกรวด
ทรายที่คลื่นซัดขึ้นมา แล้วก็กลับลงไปสู่แม่น้ำและ
ทะเล เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ลื่นสุดได้ง่าย

แต่การมีชีวิตอยู่ไม่ใช่ของง่ายเลย ตั้งแต่เกิดจนตายทุกชีวิตล้วนจะต้องประสบปัญหา จะต้องประสบความทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น เมื่อมีชีวิตก็ต้องมีความต้องการ มีความวิหิงโย มีความอยากซึ่งเป็นพื้นฐานที่ติดมากับชีวิต โอกาสของคนเราที่จะทำในสิ่งที่ผิดพลาดย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ แม้ว่าคนเราจะไม่สามารถทำดีได้ทั้งหมด แต่เราควรจะทำดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

มีบางอย่างที่น่าเป็นข้อสังเกตก็คือ

คนที่ฉลาด พุดเก่ง มีความรู้สูง มีถำนวนโวหารดี ไพเราะน่าฟัง มีข้อคิดดี มีเหตุผล มีหลักธรรมมาก นำนิยมเลื่อมใส แต่ที่จริงแล้วไม่ได้ปฏิบัติตามคำพูดนั้น บางคนไม่ได้เป็นคนดีอย่างที่คนฟังเชื่อถือก็มี ฟังคนพุดเก่งจึงต้องไตร่ตรองให้ดี

ครั้งหนึ่ง สมัยที่ผมเรียนป่าไม้ มีการฝึกภาคสนามในป่าบนภูเขาสูง ผมเสร็จงานในป่ากำลังเดินทางกลับที่พักเกิดหลงป่า ผมเดินคนเดียว เดินเท่าไรๆ ก็วกกลับมาพบที่เก่า ผมหลงทางตั้งแต่บ่ายจนกระทั่งเย็น หลงป่านี้ยิ่งนานยิ่งหวาดหวั่น หวาดกลัวไปหมดทุกอย่าง กลัวเสือ กลัวหมี กลัวว่าค่ำมืด แล้วจะทำอย่างไร จะอยู่อย่างไร ยิ่งเดินก็ยิ่งเหนื่อย สมองว่าวุ่น วิตกกังวลมาก ในที่สุดผมตัดสินใจหยุดเดินแล้วคิด นึกถึงคำกล่าวของคนบางคนบอกว่า ถ้าหลงป่าบนภูเขาให้หาทางบุกป่าลงสู่ที่ต่ำ ยิ่งลงที่ต่ำมากเท่าไรจะมีโอกาสพบห้วยหรือสายน้ำ ผมก็เอามือเดินตามหาทางลงไม่รีบหาทางลงเขา นามเกี่ยวเสื้อติดโซกก็ช่างมัน ในไม่ช้าก็ถึงลำห้วยเล็กๆ สายหนึ่ง ผมเดินตามลำห้วยไปสักพักก็พบลำห้วยสายใหญ่ เดินไปตามลำห้วยสายใหญ่นี้ไม่นานก็พบทางคนเดินตัดผ่านลำห้วย แล้วผมก็เดินไปตามทางนั้น ในที่สุดก็หาทางกลับที่พักได้

ผมจึงคิดได้ว่า คนเราระหว่างที่มีภัย ยุ่งยาก ถ้าสงบใจ ใช้ความคิด พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ บางทีก็อาจช่วยให้ชีวิตรอดปลอดภัยและพ้นจากความยุ่งยากได้

และผมคิดว่า คนเราอาจมีโอกาสหลงทางได้ การหลงทางที่ร้ายคือการหลงทางในชีวิต

ทุกอย่างมีเหตุผล

มีบ้านพักป่าไม้เขตแห่งหนึ่งนับว่าแปลกมากจากที่อื่นๆ คือ บ้านพักป่าไม้เขตศรีราชา

บ้านพักหลังนี้เป็นบ้านไม้หลังใหญ่ มีสองชั้น เก้าแก่่มาก มีห้องหลายห้อง มากกว่าสิบห้อง หน้าบ้านมีสนามหญ้าและสวนต้นไม้สวยงามอยู่ติดถนนสายใหญ่เรียบชายทะเล ยามลมพัดจะมีไอน้ำทะเลมาด้วยเสมอ ด้านหลังของบ้านเป็นเรือนครัว มีห้องพักสำหรับคนครัวและคนงาน มีโรงรถอยู่ข้างบ้าน พวกคนงานประจำบ้านจะมาทำงานเฉพาะเวลากลางวัน ถ้าหากบังคับให้อยู่กลางคืนอาจจะลาออกกันหมด ใกล้เคียงบ้านเป็นบ้านพักผู้ช่วยป่าไม้เขต และบ้านพักหัวหน้าฝ่ายจัดการป่าไม้

เหตุผลที่คนงานไม่ยอมอยู่บ้านหลังนี้ก็เพราะกลัวพวกเขาไม่ได้บอกผมว่ากลัวอะไร

เมื่อผมมาอยู่ ผมมาอยู่คนเดียว เพราะครอบครัวผมอยู่กรุงเทพฯ ลูกๆ ต้องเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ วันหยุดครอบครัวจึงจะมา หรือไม่มีผมไปหาที่กรุงเทพฯ ผมว่าบ้านหลังนี้อยู่สบายดี วิวทะเลงาม เวลากลางคืนเมื่อมองออกจากห้องทำงานจะเห็นแสงไฟจากเรือเดินทะเลระยิบระยับ ลมทะเลสดชื่น เหมือนกับผมมาพักผ่อนตากอากาศระยะยาว

บ้านหลังนี้ไม่มีช่องระบายลม ถ้าปิดหน้าต่างก็จะร้อนอบอ้าว อากาศอับ แต่เปิดหน้าต่างนอนต้องระวัง เพราะหน้าต่างมีกันสาด คนอาจปีนมาสองอิงที่หน้าต่างได้

มีอยู่คืนหนึ่ง ผมกลับมาบ้านในตอนดึก ไขกุญแจรั้ว เปิดประตูรั้วเอง ขับรถเข้าไปเก็บไว้ในโรงรถ แล้วเดินไปปิดประตูรั้ว พอเดินกลับมาเข้าบ้าน ผมรู้สึกเหมือนมีคนเดินตามหลังผมมาใกล้ๆ ทั้งๆ ที่ประตูรั้วปิดแล้ว ผมหันไปดูก็ไม่เห็นใคร

ผมใจกุญแจเข้าบ้าน เปิดไฟฟ้าสว่างจ้า ภายในห้องรับแขกทุกอย่างดูเป็นปกติ เงียบเชียบ ทางด้านซ้ายมือเป็นบันไดขึ้นไปชั้นบน มีแสงไฟฟ้าส่องสว่างอยู่เหนือบันได ผมปิดประตูบ้านใส่กุญแจแล้วก้าวขึ้นบันไดไปชั้นบน

มีเสียงเหมือนคนก้าวขึ้นบันไดตามผมขึ้นมา ผมหันหลังไปดู ก็ไม่เห็นใครเลย ผมขึ้นมาขึ้นอยู่หน้าห้องนอน ไขกุญแจเปิดประตูเข้าไป แล้วปิดประตูใส่กลอน พอจะเดินไปที่โต๊ะทำงาน ผมได้ยินเสียงก๊อกๆ ๆ ๆ เหมือนคนเคาะประตู

ผมเดินกลับไปทีประตูเปิดประตูออกไปดู ภายได้แสงไฟฟ้าสว่าง ไม่มีใครยืนอยู่ที่ประตู

ผมปิดประตูใส่กลอนอีกครั้ง เดินไปที่หน้าต่างด้านข้างซึ่งมีลูกกรงเหล็ก เพื่อจะปิดหน้าต่าง พอเอื้อมมือออกไปปลดขอหน้าต่าง ก็ต้องชะงัก เพราะรู้สึกเหมือนมีมืออีกมือหนึ่งเอื้อมออกมาคว้า

ผมปิดหน้าต่าง อานน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้า ให้อุ๊พระแล้วขึ้นนอนบนเตียง นอนอยู่สักครู่ยังไม่ทันหลับ รู้สึกเหมือนมีใครมานอนอยู่ข้างๆ ผมเอื้อมมือไปคลำ ก็ไม่มีใครเลย

ผมไตร่ตรองจึงรู้เหตุผลของสิ่งที่เกิดขึ้น

บ้านหลังนี้เก่ามากและอยู่ริมทะเล ในบ้านจึงเป็นที่อยู่ของสัตว์นานาชนิด ได้หลังคามีค้างคาว หนูตุ๊กแก ตามซอกบ้านมีจิ้งจกและแมลง ผมพบจิ้งคางคาว พบหนู พบตุ๊กแกอยู่เสมอ

เสียงคนที่เดินตามหลังผมจากประตูรั้วก็คือเสียงลมทะเลที่พัดตามมา

เสียงคนที่ขึ้นบันไดคือการติดตัวของไม้ชั้นบันไดที่ผมเหยียบผ่านไป

เสียงเคาะประตูห้องนอนคือเสียงตุ๊กแกพาดหาง

มืออีกมือหนึ่งที่เอื้อมออกมาที่หน้าต่างคือเงามือของผมจากแสงไฟข้างนอก

และคนที่นอนข้างๆ ผมคืออากาศอับซึ่งเป็นไอร้อนจากตัวผม เพราะบ้านนี้สร้างไว้ไม่มีช่องระบายลม อากาศอับจึงระบายลมไม่ได้

ผมอยู่ที่บ้านพักหลังนั้นจนกระทั่งย้ายไปอยู่ที่อื่น

เจ้าพ่อขอพบ

คราวหนึ่งผมย้ายไปทำงานที่ป่าไม้เขตลำปาง บ้านพักป่าไม้เขตลำปางเป็นบ้านไม้สักหลัง

ใหญ่มาก สร้างตั้งแต่ครั้งฝรั่งเศสเป็นป่าไม้เขต อายุของบ้านก็เกือบร้อยปีแล้ว เป็นบ้านที่สวยงามและแข็งแรง เพดานสูง ห้องแต่ละห้องกว้าง เฉพาะเฉลียด้านหน้ากว้างพอสำหรับงานเลี้ยงมีวงดนตรีและเดินรำได้ ห้องโถงกลางในบ้านเป็นห้องพักผ่อนขนาดใหญ่ มีห้องสำหรับแขกมาพักอีกหลายห้อง และชั้นล่างของบ้านพักเป็นที่ทำงาน ตามระบบของฝรั่ง เขามีเจ้าหน้าที่มาทำงานกันเต็มทุกฝ่ายทุกงาน พอเย็นค่ำก็กลับไปหมด เหลือแต่ยาม

บนบ้านหลังใหญ่ ผมก็อยู่เพียงคนเดียว นานๆ ครอบครัวยุโรปจะมาเยี่ยมจากกรุงเทพฯ เหมือนกับที่ผมอยู่แห่งอื่นๆ หลังบ้านมีทางเดินภายใต้หลังคา ยาวไปถึงครัวและห้องพักของคณงาน

ค่ำวันหนึ่ง ผมอยู่บนบ้านในห้องโถงกลาง มียามมาบอกว่า มีแขกมาขอพบ ผมจึงออกไปที่เฉลียคนๆ นั้นรูปร่างผอมๆ ดำๆ เกร็งๆ แต่งตัวสะอาด นุ่งกางเกงสีดำ ใส่เสื้อสีขาว อายุราวสี่สิบปี ผมไม่เคยรู้จักมาก่อน

ผมบอกยามให้เชิญเข้ามาในห้องรับแขกได้ คนๆ นั้นเข้ามาในห้องรับแขก ยกมือไหว้ผม และผมก็ยกมือตอบ ภายได้แสงไฟฟ้าเหนือโต๊ะกลางห้อง ผมเห็นหน้าของเขาถนัด ใบหน้านั้นดูเป็นคนเรียบร้อย ผมเชิญเขานั่งที่เก้าอี้ตรงข้ามของโต๊ะ เขาแนะนำตัวและชื่อของเขา ตลอดจนฉายาที่คนทั่วไปเรียกเขา ผมถึงได้รู้ ทันทึ

นี่คือเจ้าพ่อผู้ยิ่งใหญ่ ในวงการลักไม้ของหลายจังหวัดในภาคพื้นนี้ เจ้าพ่อผู้ไม่ลงมือเอง แต่อยู่เบื้องหลังในการให้ทุน ให้เครื่องมือ ในการลักตัดไม้ ลักเลื่อยไม้สัก ทำประตูหน้าต่าง ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ส่งขายเอเยนต์ใหญ่ในกรุงเทพฯ และต่างประเทศ มูลค่าปีละนับร้อยล้านบาท เป็นผู้ที่หาพบตัวได้ยากที่สุด แต่บัดนี้มานั่งอยู่ตรงข้างหน้าผม

ดูไม่น่าจะเป็นเจ้าพ่อคนที่ว่าเลย แต่เขาเป็นอย่างนั้นจริงๆ

เท่าที่มีคนเล่าให้ผมฟัง ไม่ว่าจะการปราบปรามการลักตัดไม้ เลื่อยไม้ จับผู้ต้องหาได้ สอบสวนอย่างไร

ผมก็ไม่โกรธเขา ที่เป็นตัวการตัดไม้ทำลายป่า
เขาต้องการรวย เขาอยากได้ แต่ผมมีหน้าที่ต้องรักษาป่า
ต้องป้องกันป่าไม้ไม่ให้ถูกทำลาย
ถ้าป่าถูกทำลาย ป่าหมดไป จะทำให้เกิดความแห้งแล้ง
เกิดภัยพิบัติต่างๆ ผู้คนทั้งหลายจะต้องเดือดร้อน
ผมชอบป้องกันไม่ให้ต้นไม้ถูกตัดยิ่งกว่าไล่จับไม้ที่ตัดแล้ว
ผมต้องการให้ป่ายังอยู่

ก็ไม่ถึงเจ้าพ่อผู้นี้ เพราะมีผู้รับช่วงงานต่อจากเขาอีก
หลายทอด

เจ้าพ่อผู้นี้ร้ายว้ย ฉลาดและซ่องตัวเหมือนอยู่ใน
เงามืดตลอดเวลา การจะเอาตัวเจ้าพ่อผู้นี้มาเป็นผู้
ต้องหาจึงเป็นเรื่องนำขั้น

เขามาหาผมทำไม ผมคิด

ผมถามเขาว่า มีธุระอะไรกับผมหรือ เขาบอก
ว่าอยากจะขอร้องเกี่ยวกับ เจ้าหน้าที่ของผมเข้มงวด
จับกุมมาก ทำให้การทำงานของเขายากลำบาก อยาก
จะขอให้ผมผ่อนคลายนั่น

เขากล้าดี ผมคิด เขารู้ว่า ผมวางระบบตรวจ
งาน คาดโทษเจ้าหน้าที่ผู้ปล่อยปลละละเลยเต็มที่ แต่
ผมก็ไม่โกรธเขา ที่เป็นตัวการตัดไม้ทำลายป่า เขาต้อง
การรวย เขาอยากได้ แต่ผมมีหน้าที่ต้องรักษาป่า ต้อง
ป้องกันป่าไม้ไม่ให้ถูกทำลาย ถ้าป่าถูกทำลาย ป่าหมด
ไป จะทำให้เกิดความแห้งแล้ง เกิดภัยพิบัติต่างๆ ผู้
คนทั้งหลายจะต้องเดือดร้อน ผมชอบป้องกันไม่ให้
ต้นไม้ถูกตัดยิ่งกว่าไล่จับไม้ที่ตัดแล้ว ผมต้องการให้ป่า
ยังอยู่

ผมพูดดีๆ กับเขาว่า ผมเห็นใจเขา แต่ก็ขอ
ให้เขาเห็นใจส่วนรวม ประเทศชาติด้วย ผมบอกกับ
เขาว่า แม้เจ้าหน้าที่ของผมเฝ้าระวังอยู่ แต่เขาก็เอาไม่
ออกมาได้บ้างเหมือนกัน ไม่ใช่หรือ เขาก็ออมรับ ผม
จึงบอกเขาว่า ถ้าคนของเขาหลบหลีกเอาออกมาได้ ผม
ก็ไม่ว่าอะไร แต่ถ้าเจ้าหน้าที่ของผมพบก็ขอให้ยอมให้
จับแต่โดยดี และขอให้เขาเอาแต่น้อย และเท่าที่จำเป็น
ทั้งนี้เพราะผมรู้ว่า การที่จะติดตามไปจับกุมในวังของ

พวกเขานั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ทั้งในแง่กฎหมายและ
ในแง่กำลังคน

ผมถามเขาอย่างถูกผู้ชายว่า ตกหลงไหม เขา
ตอบว่า ตกหลง และเราก็คุยกันอย่างฉันทมิตร จนเขา
ลากลับไป

แต่ก่อนมีคนออกกรรณต์เงินผ่อนจากบริษัท
ขายรถยนต์เพื่อชนไม่เถื่อนเดือนละร้อยกว่าคัน แต่หลัง
จากเราคุยกันแล้ว มีคนออกกรรณต์เดือนละไม่เกินสิบคัน
ผมคิดว่า คนทุกคนต่างก็มีเหตุผลของตนเอง ถ้าเราเปิด
ใจกว้างรับฟังเหตุผลของคนอื่น บางทีคนอื่นเขาก็ใจ
กว้างรับฟังเหตุผลของเราเหมือนกัน

ใช้ป่าหรือใช้มาเลเรีย

อันตรายในป่า นอกจากสัตว์ร้าย คนร้ายแล้ว
ก็ยังมียีอกอย่างหนึ่งคือ ไข้ร้าย

ผมรู้จักกับไข้ป่า หรือไข้มาเลเรีย มาตั้งแต่เข้า
เรียนที่แม่ใจ ไข้ป่านี้จะชุกชุมในฤดูฝน ในขณะที่ต้น
สักกำลังออกดอก ชาวบ้านเรียกกันว่า ไข้ดอกสัก
อากาศชื้นและร้อน นักเรียนแม่ใจป่วยเป็นไข้มาเลเรีย
กันมาก ไข้นี้เป็นผู้ตีที่ตรงเวลา คือ วันหนึ่งๆ จะจับ
ไข้เวลาไหน วันต่อไปก็จะจับเวลานั้น หรือบางเชื้อไข้
ก็จับวันเว้นวัน ฤดูฝนเรือนพยาบาลของโรงเรียนจะเต็ม
ไปด้วยคนป่วย 20 - 30 เตียง ถ้าไข้ไม่จับก็คุยเฮฮา
ร้องเพลงกันไป ถ้าไข้จับก็สั้น ตัวร้อนจัดอยู่ได้ผ้าห่ม
กินควินินเม็ด ควินินน้ำ ขมจนหัวสั่น อาเจียรออกมาก็
ต้องกินใหม่ เมื่อสร้างไข้ก็หิว อาหารดีๆ ไม่มีกิน เพื่อน
ที่ไม่ป่วยถือวิสาสะไปตัดกะหล่ำดอกของโรงเรียน เอา

หมู นำนมหมูของโรงเรียนไปพัฒนาให้เพื่อนที่ป่วยกิน ผัดครั้งหนึ่งเป็นถัง โทกว่าปีบใส่น้ำ พริบเดียวก็เกลี้ยง มะขามเปียกครึ่งถัง พริบเดียวก็เกลี้ยง พอมีแรงก็ร้องเพลงต่อได้ บางคนจับไข้ไปด้วยร้องเพลงไปด้วย บางคนกำลังร้องเพลงอยู่ดีๆ ไข้มาเลเรียขึ้นสมองชักไปก็มี

ผมเป็นไข้มาเลเรียหลายครั้ง ครั้งหนึ่งหนักที่สุดคงจะไข้ป่าลำปาง เพื่อนๆ ต้องหามเอามาโรงพยาบาลลิมแม่น้ำวัง ปวดหัวแทบแตก ปวดท้องอย่างรุนแรง ปวดกระดูกทุกส่วนเหมือนจะแตก ที่สำคัญ คือ เจ็บปวดจิตใจและความนึกคิด เพ้อคลั่ง มองเห็นแต่สิ่งเลวร้าย ปั่นป่วน เจ็บทั่วร่างกายไม่มีช่องว่างเลย จนกระทั่งเย็นจึงสร้างไข้เหมือนตายแล้วเกิดใหม่ ไม่นินดี ยินร้ายอะไรเลย แต่พอค่า เพื่อนๆ มาเยี่ยมเห็นว่าผมสร้างไข้แล้ว ก็ชวนผมหนีโรงพยาบาลไปเที่ยวตลาดฝั่งตรงข้าม ผมก็ไปกับเขาด้วย

ในป่าตอนทำงานเป็นป่าไม้แขวง ยากินแก๊วใช้หมด มีแต่ยาฉีดที่เตรียมไว้ ไม่เคยฉีดยา แต่ต้องฉีดให้คนงาน ตัมน้ำลวกเข็มฉีดยา บรรจุนยาแทงเข็มลงไปแทงจนสะโพกบวม ทำไมมันไม่เข้าหัว หรือว่าหนังเหนียว ผมกะแตกอีกที่จมเข็มเลย ก็เลยฉีดยาได้ ลูกน้องก็หายไข้ สงสัยเข็มจะลงฝีมือหมอใหม่ เลยกล่าวกันว่า ใครจะไปป่าสักไกลๆ ในฤดูฝน ต้องเอาหม้อดินใหม่ๆ แขนงคอไปด้วย ทำไมหรือครับ ก็เพราะส่วนมากจะเป็นไข้ป่ากัน และถ้าเป็นมากถึงตาย คนที่ไปด้วยจะช่วยเผาศพแล้วเอาขี้เถ้ากระดุกใส่หม้อใหม่กลับมาให้ครอบครัวที่บ้าน

เขียนหนังสือขาย

พูดถึงเรื่องเขียนหนังสือขาย ผมเริ่มเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2501 ในขณะนั้น ผมเพิ่งย้ายเข้ามารับราชการในกรมป่าไม้ที่บางเขน หลังจากทำงานอยู่ต่างจังหวัดเสียหลายปี

งานที่ทำในกรมป่าไม้ คือการส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ในเรื่องการป่าไม้ แก่นักเรียนและประชาชน ตลอดจนการทำความเข้าใจอันดีระหว่างกรมป่าไม้กับประชาชน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เรียกกันว่า การ

ประชาสัมพันธ์ป่าไม้ ให้ประชาชนรู้จัก รัก หวงแหน และช่วยกันป้องกันรักษาป่าไม้

ใกล้ๆ กับห้องทำงานของผม มีห้องทำงานของหนังสือพิมพ์ “วนสาร” ของกรมป่าไม้ มี “อรรชร” เป็นผู้จัดการ “อรรชร” เป็นที่ปรึกษาหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ฉบับหนึ่งด้วย

เมื่อว่างจากงานประจำ “อรรชร” ก็พิมพ์คัดต้นฉบับนวนิยาย มีอยู่คราวหนึ่ง “อรรชร” เริ่มเรื่องใหม่เมื่อพิมพ์เสร็จราวๆ 7 - 8 หน้า ก็เอามาให้ผมอ่านชื่อเรื่อง “สามดาวเก้ามังกร”

ผมอ่านแล้วเป็นเรื่องบู๊ การต่อสู้ในฮ่องกง ซึ่งอ่านสนุกมาก เมื่อกลับบ้าน ผมจึงลองเขียนเล่นๆ เป็นการ์ตูน การต่อสู้ในป่า เขียนสักเจ็ดแปดหน้าเหมือนกัน รุ่งขึ้น ผมก็เอาให้ “อรรชร” ดู และว่านี่ไง ผมก็เขียนได้ ผมพูดเล่นๆ “อรรชร” ก็เอาไปอ่าน

วันต่อมา “อรรชร” เอาเงินมาให้ผมบอกว่า เป็นค่าเรื่องจำนวนหนึ่งร้อยห้าสิบบาท เรื่องนี้ทางหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์จะนำลงพิมพ์ และบอกให้ผมเขียนส่งทุกอาทิตย์ ผมจะได้อาทิตย์ละหนึ่งร้อยห้าสิบบาท เดือนหนึ่งจะได้เงินประมาณหกหรือยี่บาท ซึ่งนับว่าเป็นเงินมาก ในสมัยนั้น

ผมผู้ซึ่งไม่เคยคิดจะเป็นนักเขียนเลย ก็จำเป็นต้องเขียนหนังสือขาย เพราะรายได้พิเศษเดือนละหกหรือยี่บาท จะช่วยเหลือค่าครองชีพและความสุขสะดวกสบายของครอบครัวได้เป็นอย่างดี แต่ต่อมาในภายหลังค่าเขียนก็เปลี่ยนจากคิดเป็นตอนมาคิดเป็นรายหน้า

เมื่อเริ่มเอาลงพิมพ์ใหม่ “อรรชร” ช่วยตรวจแก้ไขให้ด้วย จึงใช้นามปากกา “อรรชร” มาร่วมด้วย เป็น “อรรชร - พันธุ์ บางกอก”

เรื่องแรกที่เขียนร่วมกันคือ เรื่อง “ระวังไพร” เรื่องสองคือ “เพชรร้อน” เรื่องที่สาม คือ เรื่อง “ร้อยป่า” และจากนั้นเราต่างก็มีภาระกิจมากขึ้น จึงต่างคนต่างเขียน แต่ก็ปรึกษาหารือกันอยู่เสมอ

ผมเขียนหนังสือในตอนกลางคืน และค่าเขียนจะได้เป็นรายหน้า ถ้าเขียนจำนวนมากหน้าก็จะได้เงินมาก ตอนเช้าผมยังไม่ตื่นลุกๆ มักจะมานับจำนวนแผ่น

ที่ผมเขียนอยู่เสมอ ถ้าเขียนได้หน้าสองหน้า ลูกๆ ก็พากันเศร้า เพราะหมายถึงผมจะไม่มีเงินพาลูกๆ ไปกินข้าวเหนียวไก่ย่างที่ราชดำเนิน ลูกๆ บางคนเขียนเติมในเรื่องของผมก็มี บางทีเขียนว่ายิ่งกัน บังๆ จนเต็มหน้ากระดาษ เพื่อจะได้หน้ามากๆ ลูกสาวคนโตของผมชื่อ มณีนกานต์ เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุรถยนต์เมื่ออายุสิบสองปี ลูกสาวคนถัดมาคือ สุวิมลมนิ โดเบียส เป็นนักวิทยาศาสตร์ และนักเขียน คนต่อมาลูกชายคือ น้ำเพชร ปานะถิก เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ช่วยราชการศาลสงขลา และคนสุดท้ายลูกสาวคือ เกล็ดมณี พยัคฆบุตร เป็นนักกฎหมายและนักธุรกิจ ทุกคนล้วนแต่นับกระดาษต้นฉบับทั้งนั้น ถ้าผมเขียนได้น้อยก็จะซุบซิบกันว่า ต้องไม่เล่นกันส่งเสียงดังรบกวนเวลาพ่อเขียนหนังสือ ผมมีหลานปู่ 3 คน หลานตา 1 คน เวลาที่บ้านผม นิศัยชอบเติมข้อความในนิยายเหมือนพ่อแม่ของเขา หลานๆ ทุกคนล้วนติดผม เวลาโรงเรียนปิดเทอมจะขอพ่อแม่มาอยู่กับผมเสมอ สำหรับคุณเพิ่มสุข ปานะถิก ภรรยาของผม ผู้ซึ่งแต่งงานกันมาตั้งแต่วันที่ 11 มีนาคม 2494 ก็เป็นเหมือนนายธนาคาร ซึ่งจะชอบใจเมื่อมีเงินพิเศษจากค่าเขียน เข้ามาไว้ในบัญชีเพิ่มจากเงินเดือนราชการของผมที่เก็บรักษาและใช้จ่ายประจำ แต่บางทีผมไม่ส่งให้นายธนาคารทั้งหมดหรอกครับ ผมก็ต้องมีหรือยักยอกเงินของผมเองเอาไว้สังสรรค์กับเพื่อนๆ หรือใช้จ่ายส่วนตัวบ้าง

ในการเขียนหนังสือผมคิดว่า ไม่ว่าใครก็ตามควรมีที่ปรึกษาสักคนที่มีความรู้เรื่องหนังสือดี ช่วยอ่านช่วยดูแล แก้ไขข้อบกพร่องก่อน หนังสือจะได้ดีขึ้น ถ้าไม่มีใครจริงๆ ก็ต้องอ่านทบทวนแก้ไขหลายๆ ครั้ง อย่างนักเขียนรางวัลโนเบลที่มีชื่อเสียงโด่งดังของสหรัฐอเมริกา เขาบอกว่า เขาตรวจสอบ ทบทวนแก้ไขเรื่องที่เขาเขียนมากกว่ายี่สิบครั้ง จึงจะนำไปลงพิมพ์ได้ การมีคนอื่นเก่งๆ ช่วยตรวจหนังสือให้เรา จะช่วยให้หนังสือของเราได้มีค่ายิ่งขึ้น

ก็เลยมีเรื่องเกี่ยวกับการเขียนหนังสือเรื่องหนึ่งมาเล่าให้ฟัง

มีอยู่ครั้งหนึ่ง เพื่อนนักเขียนที่เขียนในหนังสือรายสัปดาห์ลบบัดเดียวกับผมเกิดป่วยเป็นโรคหัวใจหัวใจบวม หรืออะไรในทำนองนั้น ต้องนอนเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล ผมก็ไปเยี่ยมและถามเขาว่าอยากได้อะไรบ้าง เขาบอกว่า อยากขอ แต่เกรงใจ ผมก็บอกว่าจะต้องเกรงใจ บอกมาเถอะ เขาบอกว่า อยากขอให้ผมช่วยเขียนนวนิยายของเขาแทนเขาด้วยในระหว่างที่เขาป่วย ที่แรกผมเกือบบอกเขาไปแล้วว่าเขียนไม่ได้ เพราะเหลือวิสัยของผมที่จะเขียนเรื่องแบบของเขา เพราะเขามีแบบฉบับการเขียนโดดเด่น เบรี่ยวมก เป็นเรื่องโลดโผน บู๊ล้างผลาญ ฆ่ากัน ทำลายกันอูดุด แต่พอผมนึกถึงเขาผู้ซึ่งนอนป่วยอยู่ และนึกถึงผู้อ่านที่เฝ้าติดตามเรื่องของเขา ผมจึงรับมาเขียน

ผมต้องอ่านเรื่องเก่าๆ ของเขาแล้วสวมมุติตัวเองเป็นอย่างดี เขา เขียนให้โลดโผนหนักๆ เข้าไว้ คนอ่านไม่รู้เลยว่านี่คนเขียนแทน แลผมยังมีคนเขียนจดหมายมาชมอีก

คืนหนึ่งที่เพื่อนผมป่วยแก่เดือนเดียว ถ้าหลายเดือนมีหวังผมเข้าโรงพยาบาลแน่

ผมเขียนตำราป่าไม้สำหรับเด็กๆ 3 เล่ม กระทรวงศึกษาธิการนำไปพิมพ์เป็นแบบเรียนเมื่อปี พ.ศ. 2503 และ พ.ศ. 2517

ผมดีใจถ้าหนังสือที่ผมเขียนเป็นเหมือนกล้าไม้เล็กๆ ที่ปลูกขึ้นมาในหัวใจของเด็กๆ กล้าไม้ที่โตไปจะเติบโตเป็นต้นไม้ใหญ่ เป็นป่าไม้ใหญ่ในภายหลัง เด็กคือผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าที่จะดูแลรักษาป่าเป็นหน้าที่ของเราทุกคน ป่าไม้จะคงอยู่ได้ก็เพราะเราทุกคน

ผมคิดว่า คนเขียนหนังสือเกือบทุกคน คงมีสิ่งเหมือนๆ กันอย่างหนึ่ง คือ อยากแสดงความคิดเห็น อยากเล่าให้คนอื่นอ่านได้รู้ ได้เห็นอย่างที่เราได้รู้ได้เห็น อยากเล่าถึงความประทับใจในความงดงามของภูมิภาพ ธรรมชาติผู้คน ความลึกลับของอารมณ์

ผมเคยอ่านหนังสือบางเล่ม ซึ่งเมื่ออ่านจบแล้ว ผมยังมีคติข้อคิดและความรอบรู้ในหนังสือเล่มนั้นอยู่เสมอ เรียกว่าอ่านจบไปแล้ว ยังมีสิ่งที่

ประโยชน์คืออยู่ในสมอง เวลาผมเขียนหนังสือผมจึงอยากจะทำให้ได้เช่นนี้ ผมพยายาม แต่ผมคิดว่ายังไม่มีความสามารถพอ อย่างผมเขียนนิยายมีเรื่อง ต้นไม้สักด้วย ผมก็จะบอกว่า “ไม้สักมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Tectona grandis*, Linn. ตอนต้นเล็กๆ มีใบโตๆ คล้ายใบไม้พลวงที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Dipterocarpus tuberculatus*, Roxb. ดูแล้วแยกกันเกือบไม่ออก แต่เด็ดก้านใบอ่อน เอายางมาทาหลังมือดู ถ้ามีสีแดงเหมือนเลือดคุดอยู่ นั่นก็แสดงว่าเป็นใบสัก ถ้าไม่มียางสีแดงก็ไม่ใช่ใบสัก

ตอนที่ผมทำงานอยู่กรมป่าไม้ ผมพอที่จะมีเวลาเขียนหนังสือขายเพราะว่า เมื่อเลิกงานตอนเย็นแล้ว ผมก็เป็นตัวของตัวเอง เวลาว่างๆ ผมจึงมีเวลาเขียนหนังสือ และวันเสาร์ อาทิตย์ ผมมีเวลาอีกเต็มๆ ทั้งสองวัน ผมก็ใช้เวลาเขียนหนังสือได้ เว้นแต่ในบางครั้งที่ผมต้องไปดูงานต่างประเทศ ผมก็ต้องทำการบ้านเขียนหนังสือสะสมไว้มากๆ เพียงพอสำหรับลงในหนังสือเป็นเดือนๆ ตอนนั้นละก็ถือเป็นงานหนักของผมทีเดียว แต่การไปดูงาน ไปประชุมต่างประเทศก็ทำให้ผมได้พบเห็น ได้ความรู้ต่างๆ สำหรับมาเขียนนวนิยายได้อีกมาก อย่างผมไปดูงานจัดการป่าไม้ที่สหรัฐอเมริกา ผมก็ได้มาเขียนนวนิยายเรื่อง “คนไทยในป่าอเมริกัน” และเขียนในบางตอนของเรื่อง “ร้อยป่า” ผมไปดูงานปลูกป่าไม้ที่ประเทศญี่ปุ่น ผมก็ได้มาเขียนนวนิยายเรื่อง “เพชรร้อน” และบางตอนของ “ร้อยป่า” ผมเขียนเรื่อง “แม่น้ำแห่งความรัก” ก็จากคราวไปดูงานป่าไม้ที่ได้หวน แต่ก็ยังมีอีกหลายแห่งที่ผมไปเห็นแล้วน่าจะเขียน แต่ก็ได้ไม่ได้เขียน เพราะเวลาการเขียนจำกัดมาก

เวลาจะเขียนเรื่องถึงสถานที่ใดก็ตาม จะต้องเป็นสถานที่เคยไปอยู่ไปเห็นมาอย่างแท้จริง เพื่อการเขียนจะได้ถูกต้อง ได้บรรยากาศและควรจะได้เห็น ได้มีมุมมอง มีอารมณ์ ความรู้สึกมากกว่าธรรมดา อย่างผมไปประชุมการป่าไม้ที่กรุงโรม ในประเทศอิตาลี ผมก็ได้ฉากและเรื่องราวหลายอย่างมาลงใน “ร้อยป่า” แต่บางครั้ง ในชนบทของเมืองไทยบางแห่ง ผมเห็นต้น

ตาลสูงยืนต้นเดี่ยวไม่มียอดอยู่ในป่าละเมาะ มีก้านใบเหลือเพียงใบเดียวมีสีน้ำตาลซีดกวัดแกว่งด้วยกระแสลมอย่างเหงาๆ ภายใต้อท้องฟ้าสีน้ำเงินผมก็คิดอะไรได้บางอย่างที่อยากจะเขียน

มีอยู่คราวหนึ่งผมไปทางภาคเหนือ อากาศกำลังหนาวจัด ขณะนั้นเป็นเวลาบ่าย มีลมพัดแรง ไกลออกไปในท้องทุ่งที่ว่างเปล่า ภายใต้อแสงแดดสีชมพู มีต้นไม้อายุโตคเดียวอยู่ต้นหนึ่ง ใบของมันเต็มต้นกำลังพลิกไปมาเป็นสีเหลืองขาวและสีเขียว แว่ววับสววยเหมือนเครื่องประดับผมของผู้หญิงในงานกลางคืน สิ่งเหล่านี้บางทีบันดาลให้เราคิดและอยากเขียนเรื่องอะไรบางอย่าง

เมื่อเวลาที่ผมทำงานประจำอยู่ในกรมป่าไม้ ผมอาจจะเขียนได้ แต่ตอนออกมาทำงานประจำในต่างจังหวัดในรอบหลังนี้ การเขียนหนังสือเป็นสิ่งที่ผมทำได้ยาก

ในรอบหลังนี้เป็นงานบริหาร อยู่ในกรมป่าไม้ เลิกงานสี่โมงเย็นครั้งก็หมดหวัง ทำงานส่วนตัวต่อไปได้ แต่อยู่ตามเขตต่างๆ อาจต้องอยู่ถึงหนึ่งทุ่มต้องพบปะผู้คนมากและบางทีต้องไปงานเลี้ยง งานสังคมต่อไปอีก หรือมีงานด่วน งานพิเศษนอกเวลาราชการ วันเสาร์-อาทิตย์ ก็ต้องกลับไปเยี่ยมบ้านบ้างหรือออกไปดูท้องที่บ้าง ต้องเกี่ยวข้องกับหลายบุคคลหลายหน่วยงาน ดังนั้น งานเขียนหนังสือจึงแทบจะเรียกว่าได้ว่าทำไม่ได้

บางทีพอจะมีเวลาเขียน แต่อารมณ์ก็หมดเสียแล้ว

เมื่อมันจะเป็นเช่นนี้ มันก็ต้องเป็นเช่นนี้ ผมคอยวันเกษียณอายุราชการอย่างเงี้ยวๆ ผมอยากให้อายุมันมาถึงเร็วๆ ผมนับเดือนและวันอยู่เสมอ เมื่อมาถึงผมก็ดีใจ ในการทำงานบริหารนั้น บางอย่างเป็นเรื่องทีพูดออกมาไม่ได้ บางอย่างก็เป็นความลับของประเทศชาติ ซึ่งแม้จะพ้นจากราชการไปแล้วก็ต้องเป็นความลับอยู่เสมอ คิดตัวไปจนตาย

คุณพ่อผมสอนเอาไว้ว่า คนเราเมื่อมีหน้าที่อะไร ก็ควรทำหน้าที่นั้นให้ดีที่สุด และรับผิดชอบใน

หน้าที่นั้นให้ดีที่สุดด้วย ทำงานไม่ต้องกลัวความเหน็ดเหนื่อยหรือความยากเย็น เมื่อเกิดมาเป็นคนก็ควรต้องมีศักดิ์ศรีของความเป็นคน

ผมไม่เขียนหนังสือเลย จนกระทั่งอายุ 62 ปี เจงหรือชื่อจริงว่า สุวิมลฉวี ลูกสาวคนโตมาขอให้ลองเขียน ผมก็บอกว่าเขียนไม่ได้แล้ว เขาขอร้อง ผมก็เลยลองเขียนก็มีเรื่อง “เสียงสะท้อนจากปากกว้าง” ออกมาใช้นามปากกาว่า “ป่าเบญจพรรณ” ลงในหนังสือ “ดิฉัน” ฉบับที่ 299 ผมยังแปลกใจว่า เขียนได้ยังไง

จากนั้นก็เขียนเล็กๆ น้อยๆ แต่ผมคิดว่า คนเราต้องยอมรับความจริงว่า ทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลง หนังสือและความคิดของคนรุ่นเก่าก็เหมาะสำหรับคนรุ่นเก่า ไม่ใช่เหมาะแก่คนรุ่นนี้ และผมยอมรับคุณค่าของคนรุ่นใหม่ ความคิดใหม่ๆ งานเขียนใหม่ๆ

ผมว่าคนรุ่นใหม่อาจจะทำงานหนัก เหน็ดเหนื่อยกว่าที่ผมเคยทำเสียอีก คุณค่าของงานของเขาจึงออกมาดีมาก

เรื่อง “เกลียดชีวิตและงานนักเขียน” คนหนึ่งที่จะนำมาคุยนั่นคงมีอีกมาก แต่เวลาและหน้ากระดาษหมดแล้ว...

ถ้าถามผมตอนนี้ว่า ผมอยากอ่านเรื่องสัมภาษณ์ใคร ผมก็จะบอกว่า ผมอยากอ่านเรื่องสัมภาษณ์คุณชลิตา อารีย์พิทักษ์กุล มากที่สุด ผมอยากรู้ประวัติชีวิต ความนึกคิด และอยากรู้ว่า ทำอย่างไร จึงประสบความสำเร็จ ก้าวหน้า ในชีวิต และการทำงานอย่างนี้...

ทั้งหมดนี้เป็นบางส่วนของชีวิตคนๆ หนึ่ง ซึ่งแสนจะธรรมดา เล็กน้อยเหมือนกรวดทรายที่ถูกน้ำพัดพาขึ้นบนหาด และกำลังจะถูกน้ำพัดพาถล่มลงไปสู่แม่น้ำทะเลในเร็วๆ นี้ ผมหวัง...ที่จะเห็นผู้อ่านมีความสุข ความเจริญ มีสิริมงคล ในชีวิตต่ออย่างที่พระพุทธองค์ทรงสอนโดยทั่วกัน.....

(ฉบับนี้ที่กลายเป็นมือสลับพิมพ์ดีด ของ พันธุ์ บางกอก...รวม 24 หน้า)

บันทึกด้วยลายมือสลับตัวพิมพ์ดีด
ครอบครัวของ พันธุ์ บางกอก ได้มอบต้นฉบับให้คณะทำงานประชาสัมพันธ์ จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และสมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ที่ไปเยี่ยมเยียนท่านที่บ้านกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2547

เกี่ยวกับผู้เขียน

สมพันธุ์ ปานะถึก (จิตรกรรม) แม่โจ้รุ่น 11 (พ.ศ. 2487) หรือนามปากกา พันธุ์ บางกอก ผู้เขียนนวนิยาย “ร้อยป่า” ซึ่ง เลือ กลินัสก์ ตัวเอกของเรื่อง เข้าศึกษาในแม่โจ้ในระยะเริ่มต้นของเรื่อง

ความผูกพันและเหตุการณ์ของแม่โจ้ในสมัยนั้นได้ถูกถ่ายทอดออกมาเป็นนวนิยายหลายฉากหลายตอนอย่างต่อเนื่อง และเป็นนวนิยายที่ถูกแม่โจ้หลายคนในปัจจุบันชื่นชอบในบุคลิกของตัวเอกของเรื่องอย่างมาก

ติดตามอ่านกระทู้ “ร้อยป่า” ได้จาก www.maejo.net

ส.จันทร พิมพ์จากร่างต้นฉบับ เพื่อลงพิมพ์ในหนังสือ ย้อนอดีต 70 ปี แม่โจ้ ของสมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ มิถุนายน 2547 แจกฟรีแก่สมาชิกและลูกแม่โจ้ทั่วไป

สงวน จันทรทะเล แม่โจ้ รุ่น 25 (พ.ศ. 2503)นามปากกา ส.จันทร เจ้าของและผู้ดูแลเครือข่าย www.maejo.net เพื่อเป็นสื่อกลางแก่ลูกแม่โจ้ในการแสดงความคิดเห็น ส่งข่าว และจัดทำข้อมูลเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม